

**Polski Klub Ekologiczny
Globalne Partnerstwo dla Wody, Polska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego**

Spotkanie, 11 kwietnia 2014 r.

**Zasoby wodne i zarządzanie
zasobami wodnymi**

Janusz Kindler

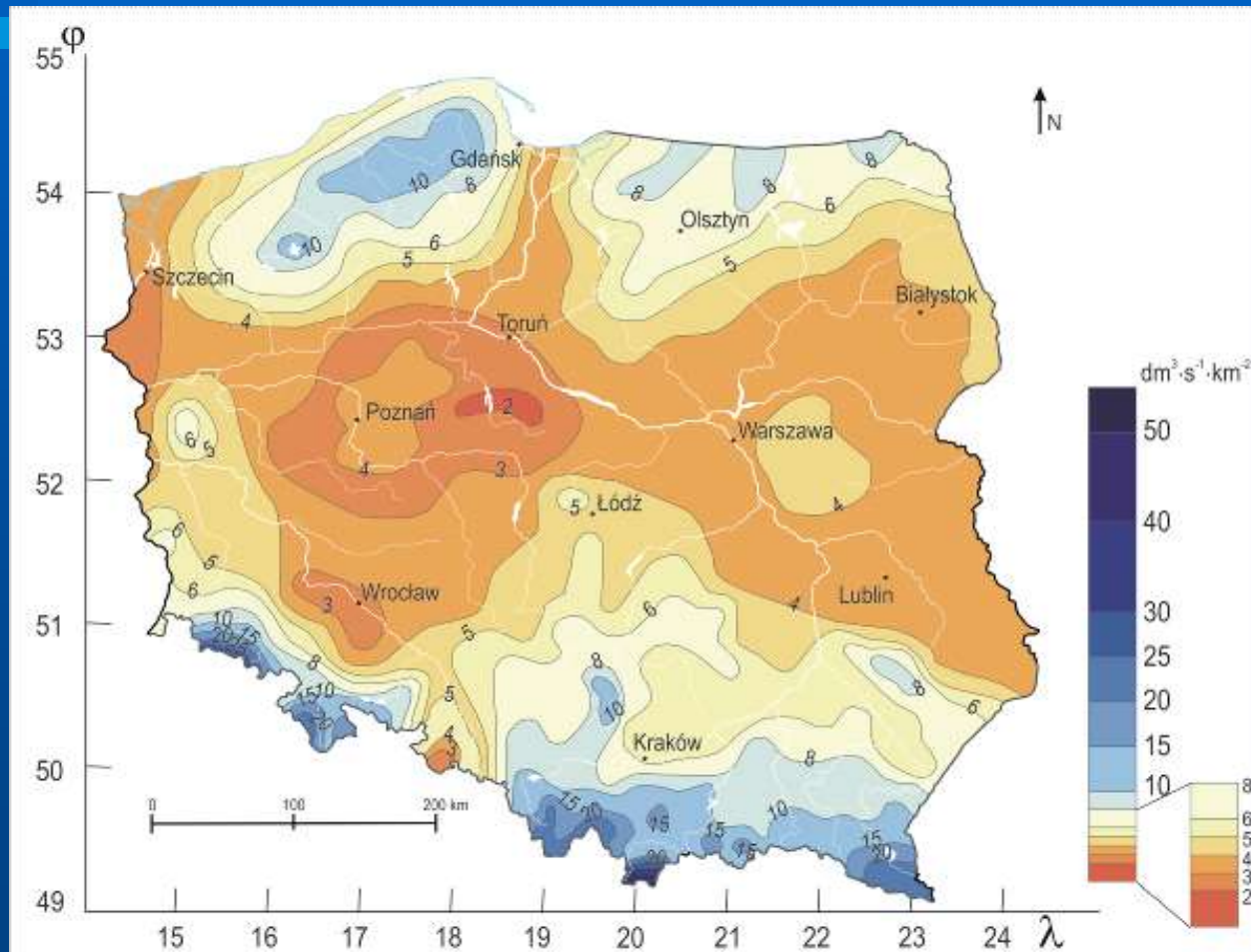
Zasoby wodne oraz ich wykorzystanie

(Gutry-Korycka M. i in. „Zasoby wodne, a ich wykorzystanie” NAUKA 1/2014)

- ❑ **Zasoby wód powierzchniowych stosunkowo niewielkie w porównaniu z innymi krajami EU:** -
 - całkowite - 61,6 km³/rok (**średnie** z lat 1946-2011)
 - dyspozycyjne - 24,4 km³/rok
 - płynące o gwarancji 95% - 10,0 km³/rok
 - jednostkowe per capita – 1840 m³/cap. rok (22 w EU)
- ❑ **Wody podziemne:**
 - łącznie możliwe do zagospodarowania -ok. 14,0 km³/rok
 - obecnie wykorzystywane - ok. 20%

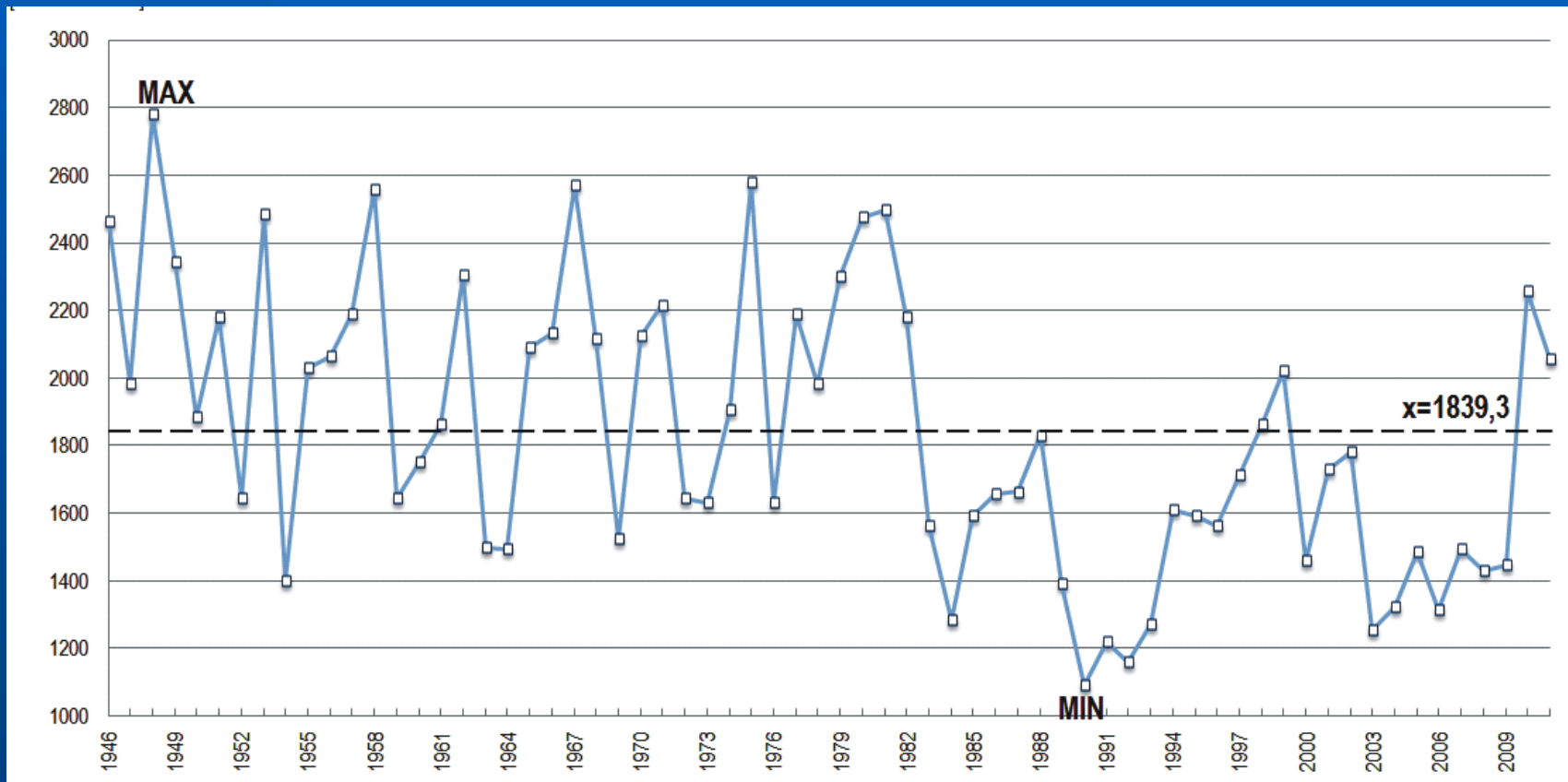
Zmienność w przestrzeni

(Średni odpływ jednostkowy w latach 1951-2000)

Zmienność zasobów w czasie

Odływ brutto z obszaru Polski (m³/per capita.rok)

Możliwości retencji wody

(Kędziora A. i in. „Zagrożenia związane z niedoborem wody”, NAUKA 1/2014)

❑ Jeziora (2856 jezior o powierzchni > 10 ha)

łączna objętość – ok. 18,2 km³

❑ Duże zbiorniki retencyjne:

pojemność całkowita – ok. 5,0 km³

zaledwie 6,5 % średniego rocznego odpływu

❑ Retencja glebowa

❑ Mała retencja, m.in.

poprawa struktury krajobrazu

działania agrotechniczne

zmniejszenie pokrycia terenu powierzchniami

nieprzepuszczalnymi

❑ Stan lesistości jako czynnik regulujący odpływ

Jakość zasobów wodnych wg RDW (stan 2008)

(Gromiec M. i in. „Zagrożenia związane z jakością wody”, NAUKA 1/2014)

□ Wody powierzchniowe płynące

Monitoring diagnostyczny (wskaźniki ogólne, nieorganiczne i organiczne), na 311 części wód:

- stan dobry – 17,
- stan zły – 219,
- brak danych – pozostałe części wód.

Monitoring operacyjny (wskaźniki chemiczne, na 1253 części wód:

- stan dobry – 49,
- stan zły – 520,
- brak danych – pozostałe części wód.

Potrzeby wodne (obecnie)

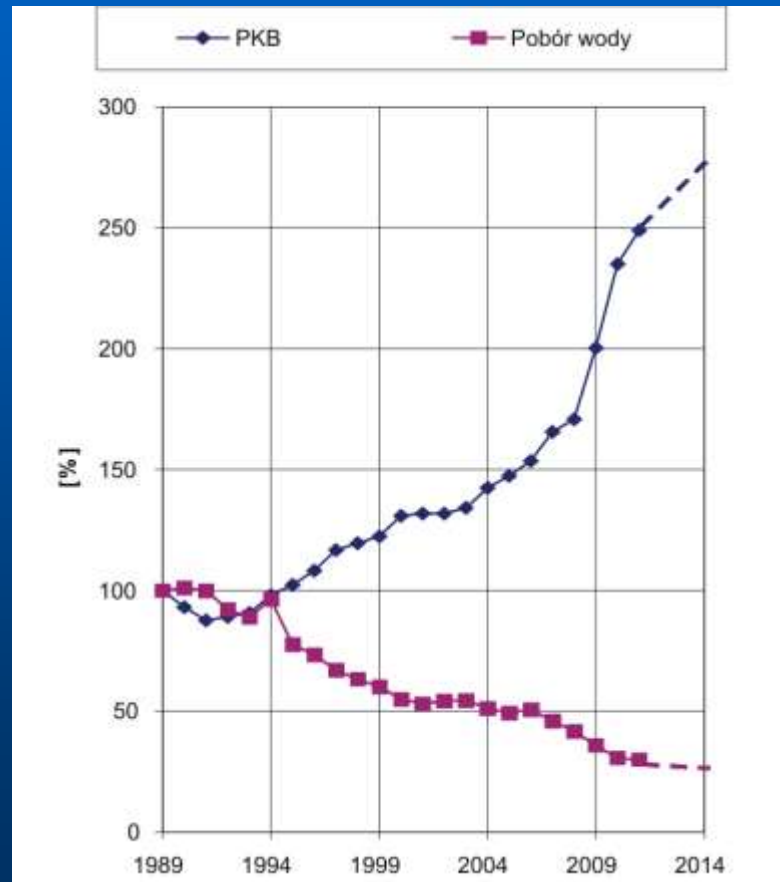
□ Łącznie ok. 11,0 km³/rok:

- przemysł + energetyka – 70% (w tym energetyka ok. 70%);
- gospodarka komunalna – 20%;
- stawy rybne – 9 %;
- nawodnienia rolne – 1%;

- Obecnie w rolnictwie dominują uprawy rolne zasilane wodą z opadów atmosferycznych
- W ostatnim 50-leciu, 80% poboru z wód powierzchniowych, 15% - wody podziemne, 5% - wody z odwodnień górniczych₇

Dynamika całkowitego poboru wody przez gospodarke na tle zmian PKB (ceny 1989)

(Gutry-Korycka M. i in. „Zasoby wodne, a ich wykorzystanie”, NAUKA 1/2014)

Zarządzanie

(J. Kindler, J. Iwanicki, Z.W. Kundzewicz, P. Matczak , R. Miłaszewski, J. Żelazo
„Zagrożenia instytucjonalne” , NAUKA /2014)

- ... myślimy nie tylko o strukturach organizacyjnych, ale także o **regułach** postępowania wdrażanych, nadzorowanych lub kontrolowanych przez odpowiednie struktury organizacyjne.
- ... podstawowym zbiorem takich reguł są **normy prawne.**

Warunki skutecznego zarządzania

- Instytucje są kompetentne do prowadzenia spraw i rozwiązywania problemów;
- Dysponują odpowiednimi środkami oraz instrumentami;
- Ich organizacja jest ukierunkowana na realizację celu wynikających z niego zadań;
- Cieszą się zaufaniem społecznym.

Stan zarządzania zasobami wodnymi

- ... rozproszone zarządzanie zarówno na szczeblu centralnym jak i regionalnym;
- ... brak jednoznacznego określenia kompetencji, zasad i form współdziałania organów rządowych i samorządowych;
- ... obecnie funkcjonujący system zarządzania nie daje możliwości realizacji celów polityki wodnej UE, wyrażonych w RDW i innych dyrektywach wodnych UE.

Konsekwencje

- ... w latach 2008, 2010 i 2013 kolejne wezwania Komisji Europejskiej (KE) do usunięcia uchybień w realizacji wodnych dyrektyw UE;
- ... negatywna ocena przez KE opracowanych na zlecenie KZGW planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
- ... negatywna ocena przez KE programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły;

Zasadnicze przyczyny obecnego stanu rzeczy

- Przeszarzałe rozumienie pojęcia „gospodarka wodna” (nie tylko działania techniczne, nieporozumienia dotyczące „dobrego stanu wód”, podział na „duże” i „małe” wody zarządzane przez zasadniczo różne instytucje)
- Anachroniczne traktowanie zadań i celów gospodarki wodnej;
(np. dyskusje dotyczące rozwoju towarowej żeglugi śródlądowej, a jednocześnie wiadomo o nie podpisaniu przez Polskę konwencji AGN z 1996 r.)
- Wadliwe zapisy w ustawie Prawo wodne;
(projekt założeń nowego Prawa wodnego stwierdza konieczność „wprowadzenia odmiennych regulacji w wielu obszarach przedmiotu tej ustawy”)

Zasadnicze przyczyny obecnego stanu rzeczy

- Niewłaściwa organizacja zarządzania zasobami wodnymi

(rozproszenie zarządzania - organami zarządzającymi są dwaj ministrowie, Prezes KZGW, dyrektorzy RZGW, dyrektorzy parków narodowych oraz organy jednostek samorządu terytorialnego)

- Brak właściwego systemu finansowania gospodarki wodnej – chroniczne niedofinansowanie

(dotychczas nie funkcjonuje system finansowania gospodarki wodnej – miał być wdrożony do 2010, środki na zarządzanie – budżet państwa, ale rozproszone w różnych jego częściach, pokrycie zgłaszanych potrzeb na zarządzanie rządu 20%)

- Narastający brak właściwie przygotowanych kadr

Przyczyny obecnego stanu

- ❑ **Podstawową przyczyną niewydolności gospodarki wodnej jest brak spójnego systemu organizacyjnego oraz prawnych i ekonomiczno-finansowych instrumentów wykonawczych, warunkujących skuteczność funkcjonalną i efektywność ekonomiczną gospodarowania wodami.**

Proponowane przeciwdziałania

(J.Iwanicki)

- ❑ **Gospodarka wodna** - instytucja złożona z podmiotów (ludzi), narzędzi działania oraz przedmiotu oddziaływania – zasobów wody i związanego z nimi środowiska, którymi podmioty gospodarują aby realizować określone cele i wynikające z nich zadania
- ❑ **System wodny wyróżnionej zlewni** - przedmiot oddziaływania „służby wodnej”
- ❑ **Zintegrowany System Gospodarowania (Zarządzania) Zasobami Wodnymi – ang. IWRM**

Proponowane przeciwdziałania

- Zarządzanie na obszarach odpowiadających podziałowi hydrograficznemu i racjonalnej organizacji
- Minister właściwy ds. gospodarki wodnej – **twórca warunków organizacyjno-prawnych (polityki)** funkcjonowania struktur gospodarujących wodą oraz kontroler zgodności działań służb wodnych z wymaganiami prawa i polityki państwa
- Struktura podmiotowa gospodarowania wodą: **trójszczeblowa: kraj (KZGW z wyróżnieniem zlewni Wisły i Odry – realizacja polityki), region zlewniowy (RZGW) oraz zlewnia cząstkowa (Zarząd Zlewni)**
- Nowa rola **powoływanych na szczeblu regionu i zlewni rad** (z aktywnym udziałem samorządów) wyposażonych w odpowiednie kompetencje
- **KADRA i FINANSE!**